

ג-3700 פנינים ב-2 הכרכים יחד

פרשת לך לך

גליון 17 -

חלק מהענינים שנידונו בספר

- 144. לאחר שנמסר כח הברכה לאברהם - הוי כג' מפתחות, שבו תלוי הדבר
- 174. רודף כדי ליטול אבר - האם מותר להורגו
- 177. כיצד יוכל להתקיים ריבוי כ'עפר הארץ' - הלא אין 'מדרך כף רגל'
- 190. ברכת המצוות - על מצוות עשה שנאמרו לשעה
- 194. הרמב"ן, כשיש מעשה או אות - יש יותר חיזוק לקיום ההבטחה
- 195. מדוע חזקיה [הצדיק] ביקש אות וסימן שירפא - ואחז [הרשע] ויתר על האות?
- 197. 'עקדת אברהם' לעומת 'עקדת יצחק'
- 199. האם יש ענין להושיט יד - כאשר מאחלים 'מזל טוב'
- 204. כיצד [ב'עוה"ב] יבא אברהם אל תרח - הרי אחר הגירות, שוב אינם קרובים
- 209. מדוע שיעבדה שרה את הגר
- 216. אנו מיוחסים לג' אבות - באותה רמה שהשבים היו מיוחסים אליהם
- 219. 'ברית מילה' - פותחת חדרי הלב להבין ולהשכיל בתורה
- 220. חשיבות - 'הוה אמינא' המובאת בגמרא!
- 222. לו ישמעאל יחיה לפניך - מה מונח בתפילה זו?

וּנְבַרְכוּ בְךָ (יב ג)

רש"י, אדם אומר לבנו: תהי כאברהם. א"ק, ברכה זו יכולה להתפרש ב' אופנים: א. דרך מרוכזת להרבה 'אופני ועניני' ברכה, והיינו, אם אדם מברך את בנו: שיהא כאברהם, על כרחך שאברהם נתברך - בחכמה, בעושר, בחסד, ושאר מעלות. ב. שיהא קידוש ה' על ידך, וכמ"ש הר"מ עד שיהיו הכל מתאווים למעשיו*.

* לשון הר"מ (יסודי התורה ה יא): אם דקדק החכם על עצמו והיה דבורו בנחת עם הבריות ודעתו מעורבת עמם ומקבלם בסבר פנים יפות ונעלב מהם ואינו עולבם. מכבד להן ואפילו למקילין לו. ונושא ונותן באמונה. ולא ירבה באריחות עמי הארץ וישיבתן. ולא יראה תמיד אלא עוסק בתורה עסוף בציצית מוכתר בתפילין ועושה בכל מעשיו לפני משורת הדין. והוא שלא יתרחק הרבה ולא ישתומם. עד שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים אותו ומתאווים למעשיו הרי זה קידוש את ה', ועליו הכתוב אומר (ישעי' מט): 'ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר'.

וְהַכְנַעְנִי אֶזְבָּחְךָ (יב ו)

רש"י, הולך וכובש את ארץ ישראל מזרעו של שם, לפי שבתחילה כשחילק נח את העולם לבניו, נתן את א"י לשם, ואמר הקב"ה (בפסוק הבא): 'לזרעך אתן את הארץ הזאת', עתיד אני להחזירה לבניך.

א"ק, ונמצא עתה שאם יאמרו האומות לישראל: גזלנים אתם! שכבשתם ארץ ז' עמים, יש לישראל להשיב: שהם מקיימים מצות 'והשיב את הגזילה', שהרי הכנענים יושבים בארץ בגזילה [ואילו ישראל מבניו של שם].

וצ"ב א"כ למה הוצרך רש"י בתחילת בראשית (א א), לומר טעם אחר [שמשמע ממנו, שאומרים ישראל לגויים: אמנם בעקרון אתם הצודקים, אלא שהקב"ה נתן הארץ בכל פעם לאשר יחפוץ].

למען יטב לי בעבורך (יב ג)

מדוע הסכים אברהם לקחת מתנות רש"י, יתנו לי מתנות.

וצ"ב האין חפץ במתנות? ועוד הלא אצל 'מלך סדום' לא רצה לקחת דבר?

א. החיד"א תירץ: ששאני כאן [אצל פרעה] שהי' זה פיצוי על הגזילה.

ב. יש שתירצו: שהנהגה זו 'שלא ליקח מתנות' איננה מן הדין - אלא 'מידת חסידות', וכאשר אדם 'יש לו חובות*', אין זה המקום להנהגת חסידות.

ג. יש שתירצו: משום 'כסות עינים', שלא יקלו בה, כדפרש"י.

ד. והאזנים לתורה תירץ: שהוא משום 'מעשה אבות סימן לבנים'**, ולכך לקח מתנות, כדי לקיים רמז זה.

* ומצאנו שאכן היו לו חובות, רש"י עה"פ (ג א): 'בחזרתו פרע

הקפותיו!

** ונביא חלק מ'מעשה אבות שהוא סימן לבנים': ויבן מזבח - משכן / בשנת הרעב ירד למצרים - וכן בניו ירדו מחמת הרעב / וינגע ה' - עשר מכות, קח ולך - גורשו ממצרים / כבד מאד במקנה - יצאו ברכוש גדול. א"ק, אמנם ענין שנלקחה שרה לפרעה - לא מצאתי 'אצל הבנים' [בשעבוד ישראל במצרים, ואולי כאשר נשמר יוסף מאשת פוטיפר, הועיל זה להציל את כלל ישראל מעריות].

למען יטב לי בעבורך (יב ג)

אם לא הציעו לך - אין 'גדלות' שסרכת

הקשו לפני הגאון מטשעבין מאברהם אבינו, האין רצה מתנות, והלא 'שונא מתנות יחיה'? ותירץ: שביקש שיתנו לו - כדי שיוכל לוותר, דבלא"ה לא מקיים בו 'שונא מתנות יחיה', וזה שאמר 'וחייתה נפשי'.

א"ק, ואיני יודע האם התכוון רק על דרך החידוד. שוב אחר זמן מצאתי מעין זה מהגר"ק עה"פ (דברים א ז) 'פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו' (דברים א ז), ופרש"י: 'כל שכניו' עמו ומואב והר שעיר.

והקשה טעמא, הלא אסורים לכבשם, ולמה יבואו אליהם? ותירץ דכשיעברו דרך מדינות אלו, או אז יקיימו המצוה 'אל תתגרו בם', כי אם לא היו עוברים שם לא מקיימים המצוה, לכן ציום שיעברו דרכם - ואז כשיעברו ולא יתגרו יקיימו המצוה.

למען יטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך (יב ג)

רש"י 'יטב לי' - שיתנו לי מתנות.

א"ק, ודבר תימא, שמזכיר תחילה המתנות, ולבסוף 'הצלת חייו' [וחיתה נפשי]?

אומר הספורנו: ש'מתנות' הוא ג"כ ענין 'הצלת חיים', לפי כשתאמרי שאת 'אחותי', יקווה כל אחד מהם [מפקידי המלך] שאשיאך לו לאשה - ולא יחשוב שום אחד מהם להרגני, אלא יטיב לי בימיהו ומתן.

ולאברהם היטיב בעבורה ויהי לו (יב טז)

א"ק, מה זה 'ויהי לו', וכי מהחלל נפל לו?! לכתוב קרא: ויתן לו אבימלך?

ואולי י"ל, דבעצם מתנתו של אבימלך בטעות*, כי סבר שנותן דורון עבור ה'אשה שלקח', ונמצא שיש כאן מקח טעות / אלא שמ"מ לקח אברהם את ה'מתנות' כי טעות גוי מותרת** - ולכך שיש שפיר שייך הלשון 'ויהי לו'.

* חוץ מאלף כסף שנתן לשרה מחמת 'בשת'.

** ואבימלך מצידו השאיר את הכסף אצל אברהם, כי אין זה נאה למלך לבקש מתנות בחזרה. ועוד משום 'כסות עינים'.

צאן ובקר עבדים ושפחות ואתנות וגמלים (יב טז)

א"ק, כתב הפסוק 'עבדים ושפחות' בין הבהמות, גם מכאן משמע, דעבד - כחמור, מדכתב 'עבדים' באמצע 'בעלי חיים'.

◀ למה אמרת אחותי היא (יב יט)

■ בלקיחת אשה בע"כ - יש גם גזל

אילת: והלא מלבד 'אשת איש' יש כאן עוולה שלקחתי בעל כרחי, [וכן כתב הרמב"ם (מלכים פ"ט ה"ד): שנתחייבו אנשי שכם הריגה 'ששכב גזל', והם ראו ולא דנוהו*], שהרי בודאי אמרה לפרעה ש'אינה רוצה ללכת אליך'.

א"ק, יש לתרץ: שעצם הדבר שלקחה לאשה בע"כ - אין בזה עוול [אם היא פנויה], שכן שמואל הזהיר את העם [על משפטי המלוכה], ואמר (ש"א ח): שהמלך יקח בניכם ושם במרכבתו ואת בנותיכם יקח וכו'. ואע"ג דכתיב: 'ואת בנותיכם יקח לרקחות לטבחות ולאופות', אבל לא כתוב שיכול לקחת נשים 'בעל כרחם'.

מ"מ מלשון הרמב"ם (מלכים פ"ד): משמע שיכול לקחת לו נשים כרצונו, שכתב: וכן לוקח מכל גבול ישראל נשים ופלגשים [ואם ברצונם 'מאי רבותא'].

* א"ק, אמנם צ"ב דאצל שכם היתה פנויה, וצ"ל דכלפי 'בן נח' ית' ישראל נמי חשיב גזל, ואפי' תימא ש'חמור' הי' מלך - שכם בנו הדיוט הוא.

◀ ואברם כבד מאד בכסף ובמקנה (יג ב)

רש"י 'כבד מאד' טעון משאות.

א"ק, צ"ב דבפשוטו 'כבד' היינו שהי' לו 'הרבה מהם', ובפרט דעל מקנה אי אפשר לפרש 'טעון משאות'? אלא שרש"י, מסביר מהיכן נפל הלשון 'כבד' - על ריבוי.

◀ וילך למסעיו (יג ג)

רש"י, בחזרתו פרע הקפותיו.

'באר הפרשה', בעת ירידתו למצרים, היו 'ליצני הדור', מקשים עליו: מדוע הטריחך הבורא ופגע בך הרעב עד שהוצרכת לרדת מא"י?! ועתה 'פרע הקפותיו' - החזיר להם תשובה: למחיה שלחני ה' למצרים, כדכתיב: 'ואברם כבד מאד בכסף ובמקנה'.

◀ צאן ובקר ואהלים (יג ה)

א"ק, כמה שווה אהל?! [קצת בד ומקלות]

י"ל: ד'אהלים' הוא כינוי לברבים השוכנים באהלים [נשים, ילדים, ועבדים], לעומת צאן ובקר השוכן על פני השדה. [שו"ר שכן כתב הרד"ק].

◀ ולא נשא אותם ארץ מגוריהם לשבת יחדיו (יג ו)

צ"ב האי קרא למאי אתא, והלא אפשר לגשת לפסוק הבא (ז): והי' ריב בין רועי וגוי, [לפי שהיו רועי לוט רועים בהמתם בשדות אחרים]?

א"ק, ואפשר שאם היו 'רועים יחדיו', כי אז - לא הי' חילול ה' - לפי שהיו רואים בני האדם חלק מהבהמות זממות [ושמורות מגזל]*.

אבל כעת [שהי' מקנם מרובה, ולא יכלו לשבת יחדיו] והיו אלו רועים כאן - ואלו במקום אחר, ובפרט שהיו פני לוט דומים לאברהם (רש"י כאן, ומקורו ב"ר מא ו), נמצא שכשהי' לוט בא אצל רועי ה'בהמות שלו [שאינם זממות], הי' נדמה לבריות שבהמות אברהם נהנים מגזל.

* והיו שואלים מה נשתנו אלו מאלו? ומשיבים: אלו בהמות של אברהם שנוהר מגזל.

◀ אל נא תהי מריבה (יג ח)

א"ק, ב' במקרא, ואידך (במדבר יב יב) 'אל נא תהי כמת'.

כמו דאיתא בגמ' (עירובין מה, קידושין טו) שאמר רבי טרפון לר"ע: עקיבא! כל הפורש ממך כפורש מן החיים. וכן כאן שאמר אברהם ללוט 'הפרד נא מעלי' [נמצא שפירש לוט מעם החיים].

◀ אנשים אחים אנחנו (יג ט)

■ האם התורה כותבת בדיוק כפי שדיברו האנשים - או משנה כפי 'משפטי התורה'?

א"ק, יש להסתפק כל אימת שהתורה מביאה ש'פלוני אמר כך וכך', האם היא כותבת הנוסח המדוייק או 'משנה הנוסח כפי הנכון על פי משפטי התורה'?

שוב מצאתי בעז"ה [יבמות דף היומי תשע"ה], דאומרת הגמ': 'מדהוה לי למכתב כי אנשים 'רעים' אנחנו וכתב 'אחים', וצ"ב דהלא השבטים אמרו 'אחים', והיאך תכתוב התורה 'רעים', אלא ע"כ שהתורה כותבת בלשונה - ולא בלשון שדיברו.

◀ וישא לוט את עיניו וירא (יג ז)

■ נשיאת עינים - מחשבה

א"ק, נראה ד'נשיאת עינים', ענינו 'מחשבה והתבוננות' - ולא של ראי' בעלמא, שהי' אפשר לכתוב 'וירא' בלחודיה, וכן (וישב לט ז): 'ותשא אשת אדניו' / וכן (וירא כב ג): 'וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל' / (שמות יד י) 'וישאו בני ישראל את עיניהם ויראו והנה מצרים נוסע אחריהם'.

וא"ת באשת פוטיפר מה מחשבה והתבוננות יש, הלא אין כאן אלא 'זנות עינים' בלבד?

תשובה: כבר פירש רש"י (לט א): ש'לשם שמים התכוונה', שראתה שעתידה להעמיד ממנו זרע.

◀ ויפרדו 'איש מעל אחיו אברם' (יג יא)

בעל הטורים: 'סופי תיבות' שלום, לרמוז שיש לפעמים ש'פירוד' מועיל לעשות שלום.

◀ ארבעה מלכים את החמשה (יד ט)

רש"י, יהודיע שגיבורים היו [הארבע] ואעפ"כ לא נמנע אברהם מלהלחם עמם.

א"ק, צ"ב מה לי מספר המלכים?! ה'נתון היותר חשוב' כמה בני-אדם יש לכל אחד [יש מלך שיש לו מליון, ויש 4 מלכים שכל אחד מהם יש רק אלף איש].

א"ק, אגב - באמת אפשר לדעת גבורתם מההמשך: 'ויבא הפליט', זה עוג, ואם עוג נמלט מן המלכים .... / ויש לדחות: שעוג אכן הי' יכול לעמוד מולם ולנצחם, אלא ש'לא איכפת לו' הפסד המלחמה, העיקר שהוא ישיג את מטרתו [להודיע לאברהם ולישא את שרה].

אגב - צ"ע האיך ינשא הפיל [עוג] עם הזכוכ [שרה]? ואולי זה רק 'נישואי יוקרה' של חשיבות.

◀ ויקחו את כל רכוש סדום ועמרה ואת כל אכלם (יד יא)

■ ד' מקומות שהוזכר ה'טפל' - כגון: הערים האל ו'צמח האדמה', 'אנחנו ובעירנו'

אילת: צ"ב למאי פירט האוכל.

א"ק, ומצאנו עוד ג' מקומותו כעין זה [שהוזכר ה'טפל']: את הערים האלה ו'צמח האדמה' (יט כה) / באחי יוסף לקחת אותנו לעבדים ואת חמורנו (מקץ מג יח) / אל המדבר הזה למות אנחנו ובעירנו (במדבר כד).

וב'צמח האדמה' פירשנו במקומו / ובענין ה'חמורים', אפשר לומר: ש'בילא חמור' - לא יוכלו להביא אוכל לארץ כנען / וכן בני' במדבר ב'לא חמורים', הגם שישנו בני-אדם מעט מעט, אך כאשר ימנעו מהבהמות מים כלל, ימותו הבהמות - ושוב לא יוכלו לצאת מן המדבר.

◀ וירק את חניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלש מאות איש (יד יז)

■ ענינים מופלאים הקשורים לי'כוכב צדק' - מזול של אברהם

בתאריך ל' סיון תשע"ו הוזכר ב'עיתון יתד נאמן', כחלק ממאמר [משיח לפי תומן] ובו נאמר: שמשקלו של 'כוכב צדק' הוא בערך 318 פעם מכדור הארץ.

א"ק, ומפליא הוא שאצלנו בפסוק כתוב: 'וירק את חניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלש מאות איש, וירדוף עד דן'.

ומי מעורב ברדיפה אחר המלכים?? 'כוכב צדק'!

וכן נמצא במדרש (רבה מג ג) ובילקוט (פ' לך לך רמז ב): ויכם וירדפם ... הה"ד (ישעיה מא): 'מי העיר ממזרח צדק יקראוהו לרגלו' וגו', חי עולמים היה מאיר לו מכל מקום שהיה הולך, אמר ר' ברכיה: מזל צדק היה מאיר לו, צדקה היתה צווחת ואומרת: אם אין אברהם עושה אותי אין מי שיעשה אותי. המפליא הוא פעמיים! שם הכוכב, ומשקלו!

וראה עוד גמ' (שבת קנו) שאמר אברהם: ש'מזל שלו הוא צדק', ולכך אינו מוליד, אמר לו הקב"ה וכו'. וראה גם במדור תפילה, 'מסדר את הכוכבים ברקיע כרצונו', בענין השפעת המזלות על ישראל 3590.

להנצחות ובכל עניני הספר:
טלפון 03-691-6645
אימייל: 6916645@GMAIL.COM
להערות על דברי התורה - רק למייל